

SCI-CONF.COM.UA

MODERN RESEARCH IN SCIENCE AND EDUCATION

**PROCEEDINGS OF IX INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
MAY 2-4, 2024**

**CHICAGO
2024**

MODERN RESEARCH IN SCIENCE AND EDUCATION

Proceedings of IX International Scientific and Practical Conference

Chicago, USA

2-4 May 2024

Chicago, USA

2024

UDC 001.1

The 9th International scientific and practical conference “Modern research in science and education” (May 2-4, 2024) BoScience Publisher, Chicago, USA. 2024. 874 p.

ISBN 978-1-73981-123-5

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Modern research in science and education. Proceedings of the 9th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Chicago, USA. 2024. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/ix-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modern-research-in-science-and-education-2-4-05-2024-chikago-ssha-arhiv/>.

Editor

Komarytsky M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: chicago@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2024 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2024 BoScience Publisher ®

©2024 Authors of the articles

УДК 342.9

**ОСОБЛИВОСТІ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ТА АНГЛО-САКСОНСЬКОЇ
ПРАВОВОЇ СІМ'Ї У АСПЕКТІ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ
АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА**

Співавтор
Волік Вячеслав Вікторович
д.ю.н., професор кафедри права,
Клафас Марія Євгенівна,
Студентка
Маріупольський державний університет
м. Київ, Україна

Анотація: Стаття досліджує особливості романо-германської та англо-саксонської правових сімей в аспекті реалізації норм адміністративного права. Автор порівнює ключові характеристики цих двох систем, зосереджуючись на джерелах права, ролі судової практики, принципах законності та верховенства права.

У сьогоденних реаліях необхідність визначення диференційних ознак сфери адміністративних правовідносин двох найпоширеніших у світі правових родин – романо-германської та англо-саксонської перш за все продиктована аспектами набуття доволі великої значимості укоріненої правової системи стосовно формування соціально-економічного та політичного курсу розвитку держави.

Порівнюючи соціально-правовий механізм дії та реалізації адміністративно-правових норм вищеназваних правових систем, що, у свою чергу, представляють різні традиції права, насамперед чітко виокремлюються основні принципи та підходи, що лежать у базисі цих систем, грани подоби та навпаки, властиві лише певній системі особливості, а також такий порівняльно-правовий аналіз стає у нагоді при формуванні практичних рекомендацій стосовно зниження рівня юридичних колізій у системі адміністративного права, сприяє вдосконаленню адміністративного

законодавства та у перспективі поліпшує юридично врегульовану систему охорони прав і свобод громадян та юридичних осіб, власності, конституційного ладу України тощо.

Ключові слова: адміністративно-правові норми, романо-германська правова сім'я, англо-саксонська правова сім'я, прецедентне право, публічне право.

Загальновідомо, що романо-германська та англо-саксонська правові сім'ї є одними із найвпливовіших та фундаментальних правових систем, що представляють собою сутнісну основу для розуміння сучасних правових структур світового простору, а відповідно, і значно відчутний вплив на усі галузі права, у тому числі і на адміністративне.

У свою чергу, романо-германська правова сім'я являє собою систематизовану групу правових систем, генезис та суспільно-історична градація яких ґрунтується на основах римської правової спадщини [1; с. 136]. Саме внутрішньо властивий зв'язок із римським правом є фундаментальною специфікою романо-германського права. Звідси цілком обґрунтованим є аспект наявності надмірної концентрації централізаційних процесів публічного управління та відокремленості системи адміністративних судів, що мають провідне значення у питаннях формування та реалізації адміністративно-правових норм.

Римське право відіграло ключову роль у формуванні сучасної галузі адміністративного права у країнах із романо-германською правовою системою. Це обґрунтовується тим аспектом, що римське право було однією з перших систем права, яке регулювало владу та повноваження державних органів, включаючи при цьому і публічно-адміністративну діяльність. Саме загальні основи та концепти римського правової діяльності знайшли відображення у закладенні основних засад національних галузей права – у тому числі адміністративного.

Так, ключовим внеском римських правових основ у розвиток

адміністративного права є конкретизація та позначення меж компетенції державних органів, розмежування їх повноважень. Римляни розробили систему нормативно визначених правил, яка встановлювала владу різних органів в управлінні державою, в залежності від їх ієрархії, а також обов'язки та відповідальність цих органів перед народом [2; с. 223]. Ці принципи стали основою для подальшого розвитку адміністративного права, зокрема визначення організації та функцій державних органів.

Крім того, римське право встановило принцип правової держави, що передбачав відділення влади та суду від органів публічної адміністрації. Цей принцип гарантував обмеження державної влади та забезпечував правовий захист громадян від актів дій/бездіяльності вищезгаданих органів. Принцип знайшов своє відображення у сучасних конституціях країн із романо-германською правовою системою та став основою для розвитку адміністративного права як галузі права.

Визначний внесок був вкладений і у розвиток інституту адміністративного процесуального права, що вміщував у себе правила про порядок розгляду та вирішення спорів між державою та громадянами. Саме ці нормативні засади наразі є гарантом забезпечення відкритості, прозорості та справедливості у вирішенні публічно-правових спорів, врегулювання яких законодавством віднесено до юрисдикції адміністративного судочинства.

Тим часом, англосаксонська правова сім'я цілком обґрунтовано є однією з найбільш поширених, давніх і впливових правових базисів у світі, що об'єднує насамперед правові системи Великобританії, її колишніх колоній (включаючи країни Британської Співдружності), Сполучених Штатів Америки, Канади, Нової Зеландії тощо [3].

Характерний обсяг диференційних та розмежувальних ознак двох найбільш значимих правових систем надають колосальний вплив на механізми реалізації як матеріальних, так і процесуальних норм адміністративного права. Так, очевидним є базування англо-саксонської правової родини на прецедентному праві, тобто судовій практиці – це закріплюється доктриною

stare decisis et non non quia nostra, що трактується як «дотримуватись ustalених рішень та не порушувати те, що перебуває в стабільному стані» [4]. Крім того, досліджувана правова система характеризується, притаманною їй юридичною гнучкістю, вищим ступенем децентралізації та високим рівнем розвиненості інституту адміністративної юстиції і судового контролю.

У той же час, романо-германська правова родина ґрунтується переважно на кодифікованому законодавстві, основним джерелом якого, відповідно є нормативно-правовий акт; чіткій ієрархії та підпорядкованості, а судові органи влади при цьому не відіграють переважаної ролі у формуванні норм права. В країнах із цієї системою судовий прецедент зазвичай обмежується тлумаченням та застосуванням законодавства, а не власним конструюванням правових норм. Звідси знаходить своє відображення той аспект, що судові рішення вважаються обов'язковими виключно для сторін конкретної, вирішуваної справи, не мають загальнообов'язкового значення та не є офіційною зовнішньою формою права [4; с. 79].

Як вже було зазначено вище, традиційно у Великій Британії – батьківщини англо-саксонської системи права, діє прецедентне право, що, зі свого боку, забезпечує деяку передбачуваність правозастосування. З цього випливає один із найбільш явних недоліків досліджуваної системи, оскільки надмірно суворе дотримання прецеденту безпосередньо може призвести до негнучкості та перешкодам правосуддю, а також у перспективі до обмеження належного та природного розвитку права.

Суміжними гранями подоби у аспектах реалізації норм адміністративного права романо-германського та англо-саксонського права є категоріальне поняття суб'єктів таких відносин та сам механізм врегулювання адміністративно-правових відносин. Так, передовим та невід'ємним суб'єктом адміністративних правовідносин двох порівнюваних систем очевидним чином є державні установи. Це продиктовано перш за все належністю галузі адміністративного права до інститутів публічного права та його направленістю на врегулювання відносин з державного управління.

Крім того, механізм реалізації адміністративно-правових норм у країнах з романо-германською та англо-саксонською правовою системою характеризується доволі розвиненим апаратом врегулювання судовими органами публічно-правових спорів, мета якого полягає у захисті прав та інтересів громадян, контролі за законністю діянь суб'єктів владних повноважень, вирішенні конкретних та індивідуальних адміністративних спорів тощо. При цьому, надмірно важливою та невід'ємною процедурою, з точки зору, якісної реалізації принципу справедливості є можливість апеляційного та касаційного перегляду адміністративної справи. Це прямим чином забезпечує гарантії для сторін адміністративного процесу стосовно здійснення чесного, законного, об'єктивного та незалежного судочинства.

Таким чином, у сучасних суспільно-правових реаліях важливість визначення відмінних ознак адміністративних правовідносин у романо-германській та англо-саксонській правових системах стає критичною та вирішальною для формування та подальшого функціонування правових норм національних галузей права, включаючи при цьому адміністративне.

Як можна побачити, романо-германська та англо-саксонська правові системи є представниками доволі різних традицій права, звідси хоча і є очевидним наявність деяких розбіжностей та особливостей у процесах реалізації адміністративно-правової діяльності, але досліджувані системи у кінцевому рахунку мають спільну мету та завдання: захист прав та законних інтересів осіб, а також дотримання основних принципів правосуддя: справедливості, верховенства права, прозорості, безпристрасного судового розгляду тощо.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Корнелюк Ю. І., Пиль Н. В. Особливості романо-германської правової системи. Персоналії українських правників-творців Української державності: історія і сучасність : матеріали XI Всеукр. наук. інтернет-конф. м. Львів, 29 травня 2020 р. Львів, 2020. С. 136-139.

2. Підпригора О. А., Харитонов Є. О. Римське право: підручник. Київ: Юрінком Інтер. 2009. 528 с.

3. Англосаксонська правова система та її особливості. URL : <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-2806/> (дата звернення 12.04.2024 р.)

4. Журовльов А. В. Судовий прецедент як джерело права а адміністративному судочинстві. *Актуальні проблеми держави і права*. 2016. № 76. С. 75-84.